

Brobygningsprojekter mellem sprogcentre og VUC

Marianne Genefke

Lærer, dansk som andetsprog, VUC København.

Danskundervisningen af voksne indvandrere og flygtninge finder især sted på sprogcentre rundt omkring i landet men også på VUC'erne.

Sprogcentrene underviser på alle niveauer fra begyndere til viderekomne. På VUC er der kun et trin i dansk for udlændinge, nemlig faget Dansk som andetsprog som niveaumæssigt svarer til 9. klasse i folkeskolen; den afsluttende prøve i dette fag ækvivalerer Folkeskolens Afgangsprøve i dansk.

Som et hjælpemiddel til at vurdere om en person kan dansk nok til at følge undervisningen på Dansk som andetsprog er der udviklet en optagelsesprøve til VUC: VUF-prøven (i dag DUF-prøven¹) som afholdes på sprogcentrene. Nogle VUC'er (bl.a. i København) afholder desuden hjemmelavede skrift-

lige prøver for ansøgere som ikke har taget VUF- eller DUF-prøven. Til trods for disse optagelsesprøver har vi gennem årene gjort den erfaring at en del af kursisterne havde svært ved at følge med i undervisningen og klarede sig dårligt til prøven i Dansk som andetsprog.

Denne erfaring skabte behovet for at finde ud af hvad grundene kunne være til problemerne og hvordan de kunne løses. Derfor har vi på VUC København siden foråret 1996 deltaget i tre brobygningsprojekter: to hold med undervisningssamarbejde med hhv. Københavns Sprogcenter og AOF Hovedstaden, samt en undersøgelse af Dansk som andetsprog-kursisternes vej fra sprogcentrene til VUC.

Noter til artiklen er på side 20

Brobygning mellem Københavns Sprogcenter og VUC afd. Vesterbro

Formålet med dette projekt var „at se på hvilke faktorer, der kunne lette overgangen fra sprogskole til VUC“ og derudfra „justere undervisningen, således at overgangen til det danske voksenpædagogiske miljø blev lettere“.

Forsøget startede i april 1996 dels med et tæt visitationssamarbejde mellem vejlederne på de to kurser, så det blev lettere at tilmelde ansøgerne på det rigtige undervisningsniveau, og dels med at de tre involverede lærere nogle gange overværede hinandens undervisning. De her indhøstede erfaringer dannede så basis for den egentlige brobygning der fandt sted i efteråret. Projektet involverede et hold i Dansk som andetsprog på VUC og et hold der forberedte sig til VUF-prøven på Københavns Sprogcenter. To dage om ugen flyttede de deres undervisning til VUC; den ene dag underviste de tre lærere samlet på hhv. VUC- og VUF-holdet, den anden dag var de to hold sammen og arbejdede med skriftlig fremstilling i et edb-lokale og et almindeligt klasselokale. Her var der så begge dage mulighed for at de tre lærere kunne undervise forskellige grupper på tværs af holdene. Projektet afsluttedes med at begge hold gik til prøve i december 1996.

Forsøgsrapporten konkluderer bl.a. følgende:

- Lærerne opnåede det ønskede kendskab til hinandens faglige niveauer, så Københavns Sprogcenter fremover bedre kunne forberede

kursisterne til undervisningen på VUC.

- VUF-kursisterne fik mere fornemmelse af undervisningen og kravene på VUC, så de blev bedre til at vurdere sig selv i forhold til disse krav og i forhold til hvor de kunne få den undervisning, der var mest relevant for den enkelte.
- Vejleder- og visitationssamarbejdet blev bedømt som så værdifuldt at det blev besluttet at gøre det til en fast rutine.

Brobygning mellem AOF Hovedstaden og VUC afd. Nørrebro

Dette projekt startede i august 1996. Et formål var at lette overgangen fra sprogcenter til VUC ved at „beskrive de kvalifikationer og kompetancer - ud over de i VUF-kravene beskrevne - som kursisterne skal være i besiddelse af for at klare sig på VUC“. Et andet formål var at lærerne på de to kurser skulle lære hinanden - og hinandens undervisning - at kende med henblik på fremtidigt samarbejde.

Projektet gik i praksis ud på at oprette et VUF-hold på VUC Nørrebro med to lærere på: en fra AOF og en fra VUC (som blev undertegnede). Holdet skulle undervises 20 timer om ugen i 16 uger og gå til VUF-prøve i december 1996. Timerne blev fordelt med to dage til AOF-læreren, to dage til mig og en dag hvor vi begge var til stede.

Kursisterne rekrutteredes dels fra hold på AOF, dels via VUC Københavns interne optagelsesprøve, hvor vi udvalgte en række personer som vi vurderede

ikke var parate til at starte på Dansk som andetsprog med det samme, men som ville kunne tage VUF-prøven efter et halvt års undervisning.

Et mål for undervisningen var at vænne kursisterne til det indhold faget har på VUC. Det er nemlig ret forskelligt fra indholdet på et sprogcenter. Der er danskundervisningen sprogundervisning, hvorimod dansk på VUC i meget højere grad handler om litteraturundervisning. Man kan sige at på sprogcentret lærer kursisten at forstå hvad der står på linjerne, mens der på VUC lægges meget vægt på også at forstå hvad der står *mellem* linjerne. Det giver store problemer for de kursister som ikke er så heldige at have lært dette hjemmefra og det kræver en del arbejde før de forstår meningen med det.

Derfor tilrettelagde vi undervisningen i temaer, som er normal praksis på VUC og vi læste udelukkende autentiske tekster, heraf meget mere skønlitteratur end der er tradition for på sprogcentrene. Desuden oprettede vi et frilæsningsbibliotek med lette romaner som kursisterne skulle læse og anmelder for hinanden.

Et andet mål var at styrke kursisternes selvstændighed og vænne dem til at tage ansvar for deres egen læring. Dette sker ikke altid på et sprogcenter, hvor undervisningen ofte er mere lærerstyret end den er på VUC. Mange af vores kursister kommer også fra meget lærerstyret undervisningssystemer i deres hjemland. Vi brugte megen tid på at indarbejde gode arbejdsvaner. F.eks. fik de ordbog, grammatik og en

rettenøgle hvorefter de selv skulle finde og rette fejl i deres skriftlige produkter og aflevere dem igen (og igen, osv). Dette viste sig at være en mere effektiv metode til at udrydde sprogfejl end metoden med at træne grammatik via strukturerede øvelser. Mange kursister kan lave sådanne øvelser uden fejl, men desværre kan de ikke overføre deres viden til den fri skriftlige formulering. Korrekt sprog læres bedst ved at arbejde med egne fejl.

For at træne det selvstændige arbejde havde vi en uge hvor kursisterne skulle skrive et projekt om et selvvalgt emne. Først gik vi på biblioteket og fandt litteratur, hvorpå kursisterne gik i gang med arbejdet med lærerne som konsulenter. Ugen efter blev projekterne fremlagt med to medkursister som opponenter.

Gruppearbejde er for alle mennesker noget der skal læres, og de fleste af vores kursister tror kun at de lærer noget når læreren hører og kontrollerer alt hvad de siger. Så det brugte vi megen tid på - i begyndelsen med meget lærerstyret oplæg; efterhånden som de vænnede sig til formen og opdagede at de fik talt mere og kunne bruge hinandens viden, blev opgaverne løsere formuleret.

De kursister der bestod VUF-prøven fortsatte i januar 1997 på Dansk som andetsprog, og vi fulgte dem frem til de havde taget prøven, bl.a. med interviews af både kursisterne og deres lærere. Kursisterne mente alle at de var blevet vel forberedt til undervisningen på et 'rigtigt' VUC-hold, og lærerne

fandt at de fleste af kursisterne havde gode forkundskaber. De klarede også prøven pænt i forhold til gennemsnittet.

Alt i alt var tilfredsheden med forsøget så stor at det er blevet ophøjet til en fast praksis at VUC Nørrebro har et brobygningshold på tilbudsoversigten. Dog har man sparet dagen med dobbeltlærere væk. Vi har efterhånden set en del brokursister gå videre på almindelige VUC-hold og erfaringerne er stadig gode.

Undersøgelse af kursisters vej fra sprogcenter til VUC

Da undervisningssamarbejdet mellem Københavns Sprogcenter og VUC var afsluttet, fandt to af de involverede lærere at der stadig var mange ubesvarede spørgsmål. De fik derfor iværksat en interviewundersøgelse med samtlige kursister på Dansk som andetsprog i skoleåret 1997/98. Deltagerne i dette arbejde var lærere og vejledere, to fra Københavns Sprogcenter og tre fra VUC, bl.a. undertegnede.

Vi interviewede kursisterne i starten af deres undervisningsforløb om hvad de havde lært af dansk før VUC, med hovedvægt på at afklare hvilke kompetencer de havde eller manglede fra sprogcentrene. Derudover kortlagde vi deres nationalitet, uddannelsesbaggrund fra hjemlandet og meget andet. Midtvejs i forløbet kom vi igen og spurgte nu til hvordan det gik dem på VUC. Vi fokuserede især på kursisters arbejdsindsats og faglige vurdering af sig selv, og derfor blev lærerne bedt om at udfylde et spørgeskema om kursister-

ne hvor de skulle udtale sig om de samme ting som vi havde spurgt kursisterne om. Vi spurgte også til hvordan kursisterne opfattede indholdet og metoderne i deres danskundervisning.

Alt blev lagt ind i en database og efter prøverne sammenholdt vi så alle vores oplysninger med prøvekaraktererne for at finde frem til hvor der kunne være brug for en særlig indsats fremover.

Nogle af de vigtige konklusioner var: Vi konstaterede at mange kursister havde meget svært ved at vurdere deres eget faglige niveau i forhold til kravene, med det resultat at de forberedte sig for lidt til at opnå et rimeligt prøveresultat. Den urealistiske selvsvurdering (og deraf følgende for lille arbejdsindsats) er efter vores mening væsentligst begrundet i kulturelle forskelle. Mange fortalte at de kom fra skolesystemer hvor de blev skældt ud og straffet hvis de lavede fejl, men hos os møder de lærere der taler venligt og forklarer i stedet. Resultatet er kursister der først fatter situationens alvor når de står med en dårlig prøvekarakter! Vi bør derfor blive meget bedre til at formulere undervisningskravene klart og evaluere kursisters faglige niveau allerede fra starten af forløbet, så de kan nå at indhente det forsømte inden prøven.

Indholdet i undervisningen voldte problemer for en del kursister. Som jeg allerede har omtalt, var litteraturanalyse et ukendt område for mange, og de var også meget usikre over for kravet om at de skulle kunne kommentere og tage selvstændigt stilling til de behand-

lede tekster og emner. Også dette er kulturelt bestemt: de fleste havde kun oplevet at de skulle kunne hvad der stod i deres bøger. Vi mener at netop dette krav om at kunne forholde sig til et stof og ikke bare lære udenad er en væsentlig årsag til at så mange voksne udlændinge klarer sig dårligt i det danske uddannelsessystem. Derfor er det et arbejdsområde der bør sættes på meget tidligere i deres danskundervisning.

Vi ønskede at afprøve den almindelige antagelse at nogle nationaliteter klarede sig dårligere end andre - det så desværre ikke ud til at være en fordom: vi udregnede karaktergennemsnittet for de forskellige nationaliteter, og der tegnede sig det billede at jo længere væk geografisk og kulturelt kursisterne kom fra Danmark, desto dårligere klarede de sig. Det problem har vi ingen løsningsforslag til, men vi mener at det er et vigtigt område at interessere sig for i integrationsprocessen.

Afslutning

Lærerne der har været involveret i disse brobygningprojekter, er enige om at det både har været meget inspirerende og meget informativt. Vi har lært meget om hinanden som vi kan bruge til at forbedre vores undervisning; f.eks. har lærerne fra sprogcentrene forøget deres viden om undervisningen på VUC, så de kan forberede deres kursister bedre til skoleskiftet. Og VUC-lærerne ved nu mere om

hvad vi kan forvente eller ikke forvente at kursisterne har lært før de kommer til os. Desuden har den store interviewundersøgelse gjort os klogere på hvem vores kursister er, og hvilke indsatsområder der er de vigtigste i undervisningen. (Se konklusionen fra forrige afsnit). De involverede kurser har fået et vejleder- og lærersamarbejde i gang som forhåbentlig kan øge sammenhængen i de undervisningstilbud der er til voksne udlændinge.

Alt dette skulle gerne være til gavn for kursisterne, og meget tyder på at de personer som har gået på de forskellige brohold, har haft udbytte af det: de har undgået et kulturchok ved allerede på sprogcenterniveau at blive præsenteret for VUC-undervisning, og de er på et tidligere niveau i deres danskundervisning blevet trænet i rigtig litteraturlæsning samt i VUC's tradition for personlig stillingtagen og mere selvstændige arbejdsformer. Især projektarbejdsformen som vi praktiserer i samarbejdet med AOF, har vist sig effektiv. Jeg kan absolut anbefale at der startes brobygning mellem sprogcentre og VUC'er mange steder i landet.

De omtalte rapporter kan rekvireres ved henvendelse til Marianne Genefke, VUC København, Nørrebro afd. Telf. 39 20 98 48.

Note

Noter til denne artikel er at finde på side 20